

Brussel, 30.11.2016
COM(2016) 860 final

ANNEX 1

BIJLAGE

De overschakeling van gebouwen naar schone energie versnellen

bij

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, DE EUROPESE CENTRALE BANK, HET EUROPEES ECONOMISCH EN
SOCIAAL COMITÉ, HET COMITÉ VAN DE REGIO'S EN DE EUROPESE
INVESTERINGSBANK**

Schone energie voor alle Europeanen

In het initiatief dat vandaag door de Commissie wordt gelanceerd, nemen gebouwen een prominente plaats in bij de transitie van Europa naar schone energie.

Het doel van de focus op de plek waar we wonen en werken is een alomvattende, geïntegreerde benadering te ontwikkelen die energie-efficiëntie voorop stelt, bijdraagt aan het wereldwijde leiderschap van de EU op het vlak van hernieuwbare energie en de consumenten laat meeprofiteren, op zodanige wijze dat de lidstaten worden geholpen om hun energie- en klimaatdoelstellingen voor 2020 en 2030 te bereiken.

De voordelen van een dergelijke geïntegreerde benadering zijn evident:

- stimulering van investeringen op nationaal, regionaal en lokaal niveau, bevordering van groei en werkgelegenheid, innovatie en vaardigheden;
- energiebesparingen en lagere exploitatiekosten, een gezondere leef- en werkomgeving voor de burgers;
- bestrijding van energie-armoede, met bijzondere nadruk op het aanpakken van energie-inefficiënte sociale woningen en openbare gebouwen;
- een geleidelijke decentralisatie van het Europese energiesysteem door duurzame energie in gebouwen toe te passen;
- aansluiting van gebouwen op een geconnecteerd, digitaal gestuurd productie-, opslag- en transportsysteem dat zal bijdragen aan de Europese strategie voor een emissie-arme mobiliteit;
- zeggenschap geven aan huishoudens, bedrijven en energiegemeenschappen, en
- bijdragen aan de circulaire economie.

De bouwsector alleen al is goed voor 18 miljoen directe arbeidsplaatsen in Europa en 9 % van het bbp¹.

De Europese bouwsector is bij machte om op een aantal economische en maatschappelijke uitdagingen zoals werkgelegenheid en groei, grotere urbanisatie, maatschappelijke netwerkvorming en digitale communicatie, demografische veranderingen en geglobaliseerde waardeketens, ecologische druk en, last but not least, uitdagen op het vlak van energie en klimaatverandering een antwoord te bieden. Gebouwen kunnen een van de drijvende krachten zijn achter de modernisering van de sector en zijn personeelsbestand.

De EU is reeds wereldleider inzake innovatieve systemen voor gebouwen. Door energie-efficiënte oplossingen, hernieuwbare energie, opslag en aansluiting op digitale en vervoerssystemen via gebouwen te integreren, kan dit leiderschap verder worden uitgebouwd en het bevorderlijke regelgevingskader optimaal worden benut.

Gebouwen zijn momenteel verantwoordelijk voor 40 % van het totale energieverbruik in Europa. Ongeveer 75 % van het gebouwenbestand is niet energie-efficiënt. In het tempo van vandaag (renovatie van ongeveer 1 % van de gebouwen per jaar) zou het een eeuw duren om het gebouwenbestand te upgraden naar moderne, koolstofarme niveaus².

¹ Europese Commissie, *The European construction sector – A global partner*, 2016.

² Effectbeoordeling herziening van de richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen, SWD(2016) 414; zie ook het verslag van het JRC "*Energy Renovation: The Trump Card for the New Start for Europe*" op <http://iet.jrc.ec.europa.eu/energyefficiency/publication/energy-renovation-trump-card-new-start-europe>

Om het duurzame-energiepotentieel van gebouwen te ontsluiten, moet een aantal **maatschappelijke, financiële, technische en administratieve belemmeringen** worden overwonnen. Zo worden gebouwen weliswaar regelmatig onderhouden of verbeterd, maar worden investeringen in duurzame energie vaak veronachtzaamd vanwege concurrentie met andere investeringen om de schaarse middelen, een gebrek aan betrouwbare informatie, een tekort aan vaklieden met de vereiste kwalificaties of twijfels over de mogelijke baten.

Daarenboven ondervinden heel wat projectontwikkelaars nog steeds moeilijkheden om de nodige initiële financiering voor hun projecten rond te krijgen en biedt de markt onvoldoende aantrekkelijke en aangepaste financieringsproducten. Dit falen van de markt is hoofdzakelijk terug te voeren op een gebrek aan inzicht bij financiers en investeerders in de risico's en de talrijke voordelen van investeringen in duurzame energie, voornamelijk energie-efficiëntie. Bovendien leiden de kleinschaligheid van sommige investeringen en het gebrek aan pasklare oplossingen tot hogere implementatiekosten en wordt de vraag naar financiering gedrukt door het gebrek aan capaciteit en knowhow om bankwaardige projecten te structureren.

Het is de taak van een duurzaam energiebeleid om consumenten te helpen deze investeringen gemakkelijker te realiseren en gunstiger investeringsvoorwaarden te creëren. Burgers die hun woning renoveren, moeten kunnen kiezen voor efficiëntere oplossingen op basis van begrijpelijke, duidelijke en tijdige informatie over verbruik en kosten. De overheid moet bij de renovatie van openbare gebouwen zoals ziekenhuizen, scholen, sociale woningen of kantoren, toegang hebben tot gunstige financieringsmogelijkheden en vernieuwende diensten zoals bijvoorbeeld energieprestatiecontracten.

Er is behalve aan een goed regelgevingskader, waarvan via de voorgestelde herziening van de richtlijn energie-efficiëntie en de richtlijn energieprestatie van gebouwen in Europa werk wordt gemaakt, behoefte aan aanvullende acties om onmiddellijk snelle aanpassingen in de reële economie en het aanpakken van de financieringskwestie te ondersteunen.

1. Intelligente financiering voor intelligente gebouwen

Op het gebied van renovatie van gebouwen om ze duurzaam energie-efficiënt te maken, kunnen het bundelen van projecten en overheidsgaranties een hemelsbreed verschil maken. Het Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSI) 2.0³, dat deel uitmaakt van het investeringsplan voor Europa, is de sleutel van **grootschaligere private financiering voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie in gebouwen**.

Energie-efficiëntie en hernieuwbare energie nemen nu al een prominente plaats in bij EFSI-projecten. Zo heeft de overgrote meerderheid van de energieprojecten waarvan de financiering tot hiertoe is goedgekeurd (goed voor 22 % van de totale investeringen ten belope van 154 miljard euro) daarop betrekking. Gezien het succes, heeft de Commissie voorgesteld de looptijd van het EFSI te verlengen tot eind 2020 en te eisen dat **ten minste 40 % van de projecten van het EFSI-venster** voor infrastructuur en innovatie bijdragen aan de overeenkomstig de **COP21-doelstellingen** ondernomen actie op klimaat-, energie- en milieugebied. Dit is een grote kans en levert een concrete bijdrage aan het vrijmaken van publieke en private middelen om de transitie naar een koolstofarme circulaire economie te ondersteunen. De steun uit het Europees Fonds voor strategische investeringen kan een

³ Mededeling “Europa investeert weer – Balans van het investeringsplan voor Europa en volgende stappen”, COM(2016) 359.

aanvulling vormen op of gecombineerd worden met steun in de vorm van **subsidies of financiering** uit andere EU-fondsen, zoals de Europese structuur- en investeringsfondsen.

In de periode 2014-2020 zullen het **Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en het Cohesiefonds** 17 miljard euro investeren in de energie-efficiëntie van openbare en residentiële gebouwen en bedrijven, in het bijzonder kleine en middelgrote⁴. Dit is een verdrievoudiging ten opzichte van de vorige periode en onderstreept het belang dat de lidstaten en de regio's hechten aan energie-efficiëntie. Via hefboomwerking kan hiermee een veel groter bedrag in de vorm van publieke en private medefinanciering worden gemobiliseerd, naar schatting tot circa 27 miljard euro in totaal⁵. Een van de doelstellingen van het investeringsplan voor Europa is het gebruik van financieringsinstrumenten in het kader van de Europese structuur- en investeringsfondsen om aanvullende particuliere financiering te mobiliseren en levensvatbare markten te helpen creëren, ten minste te verdubbelen. De lidstaten en regio's zijn voornemens bijna 6,4 miljard euro⁶ via financieringsinstrumenten te investeren ten behoeve van de koolstofdoelstellingen, met name in energie-efficiëntie; dit is ruim het achtvoudige van de periode 2007-2013⁷.

Voortbouwend op het investeringsplan voor Europa en de Europese structuur- en investeringsfondsen zal de Commissie een initiatief lanceren om investeringen door publieke entiteiten, energiedienstverstrekkers (ESCO's), kmo's en midcaps, en huishoudens in energie-efficiëntie en intelligente gebouwen nog meer te stimuleren. Met dit nieuwe, in nauwe samenwerking met de Europese Investeringsbank (EIB) en de lidstaten uit te voeren initiatief kan tot 2020 **nog eens 10 miljard EUR** aan publieke en private middelen⁸ voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie worden losgemaakt. Dit moet gebeuren via financiële intermediairs en nationale investeringsplatformen die projecten samenvoegen, het investeringsrisico overnemen en een optimaal gebruik van de publieke middelen waarborgen, in het bijzonder van de Europese structuur- en investeringsfondsen in combinatie met financiering via het Europees Fonds voor strategische investeringen. Dergelijke combinaties, die momenteel al mogelijk zijn, zullen verder worden vergemakkelijkt door de voorgestelde wijzigingen van het Financieel Reglement en de verordening houdende gemeenschappelijke bepalingen⁹. De lidstaten, met name die met een hogere energie-intensiteit en een afhankelijkheid van externe energiebronnen, worden aangemoedigd deel te nemen en bij te dragen aan dit initiatief. De risicodeling tussen EU- en nationale publieke en private fondsen zal de financieringsopties voor de eindbegunstigden aantrekkelijker maken. Bovendien zullen er verschillende procedurele en administratieve voordelen verbonden zijn aan het gebruik van een Europese oplossing, bijvoorbeeld op het gebied van staatssteun, aanbestedingen, cofinancieringsverplichtingen, verslaglegging en evaluatie achteraf. Van belang is ook dat de Commissie bij de toetsing van de overheidsfinanciën aan het stabiliteits- en groeipact een

⁴ Noot: daarnaast is er uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (Elfpo) en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij (EFMZV), die ook onder de ESIF vallen, 870 miljoen EUR en 113 miljoen EUR respectievelijk toegewezen.

⁵ Raming op basis van de financiële tabellen van de operationele programma's 2014-2020 voor de gehele thematische doelstelling "De overgang naar een koolstofarme economie in alle bedrijfstakken ondersteunen".

⁶ Inclusief nationale cofinanciering.

⁷ Het eerste jaarlijkse voortgangsoverzicht van de financieringsinstrumenten in het kader van de ESIF 2014-2020 is gepland voor eind november 2016.

⁸ De EIB heeft de voorbije vijf jaar 10,5 miljard EUR verstrekt aan de sector van de energie-efficiëntie.

⁹ COM(2016) 605 van 14 september 2016.

positief oordeel zal vellen over de inbreng van de lidstaten in eenmalige bijdragen in thematische of meerlandeninvesteringsplatformen in het kader van het EFSI¹⁰.

Een aanzienlijk deel van deze middelen zal naar steden en regio's gaan: lokale en regionale actoren spelen een cruciale rol bij het ondersteunen van schone gebouwen via de besluitvorming inzake bouwvoorschriften en stadsplanning. Via initiatieven als het Burgemeestersconvenant voor klimaat en energie¹¹ worden steden en regio's aangemoedigd acties te ondernemen om de broeikasgasemissies te verminderen, de schokbestendigheid te vergroten en toegang tot schone en betaalbare energie voor iedereen te garanderen.

Pijler I: Effectiever gebruik van overheidsmiddelen

Het is de bedoeling de beschikbare overheidsmiddelen maximaal te benutten door middel van financieringsinstrumenten die geconstateerde tekortkomingen van de markt verhelpen en door subsidies doelgericht op kwetsbare consumenten te concentreren. De Commissie zal daartoe het volgende doen:

- a. Financieringsmodellen voor duurzame energie ontwikkelen**, gebaseerd op nationale investeringsplatformen (eventueel met een regionale dimensie) om aanvullende particuliere financiering voor het renoveren van gebouwen aan te trekken en opgezet zoals bepaald in de EFSI-verordening en met inachtneming van de regels van de EU voor staatssteun.

Meer dan in andere ontwikkelde economieën spelen banken een centrale rol in de financiering van investeringen van consumenten en ondernemingen. Zij zijn weliswaar steeds actiever in de nieuwe energiemarkten, voornamelijk die van de grootschalige hernieuwbare energie, maar zien energie-efficiëntie zelden als een afzonderlijk marktsegment. Het resultaat daarvan is dat er een gebrek is aan adequate en betaalbare commerciële financieringsproducten voor investeringen in energie-efficiëntie of hernieuwbare energie in gebouwen¹². Om dit manco te verhelpen, heeft de Commissie een financieringsregeling uitgewerkt, de PF4EE-faciliteit (*Private Finance for Energy Efficiency*), die wordt bekostigd uit het LIFE-programma en beheerd door de EIB. Dat er een potentieel is om investeringen in energie-efficiëntie te stimuleren door middel van risicodeling, technische bijstand en kredietlijnen van de EIB aan deelnemende financiële instellingen, wordt aangetoond door het succes van deze proefregeling, die een aanzienlijk grotere hefboom heeft gecreëerd dan was voorzien. De met de PF4EE-faciliteit opgedane ervaring zal een extra impuls geven aan het combineren van het Europees Fonds voor strategische investeringen met andere bronnen van overheidsfinanciering zoals de Europese structuur- en investeringsfondsen, waar zulks passend is via investeringsplatformen¹³.

¹⁰ Zie de Verklaring van de Commissie over haar beoordeling van eenmalige bijdragen in het kader van het EFSI-initiatief met het oog op de tenuitvoerlegging van het stabiliteits- en groeipact, PB L169 van 1.7.2015, blz. 38, alsook de Mededeling "Optimaal benutten van de flexibiliteit binnen de bestaande regels van het stabiliteits- en groeipact", COM(2015) 12.

¹¹ http://www.covenantofmayors.eu/index_nl.html

¹² In het bijzonder verwarming en koeling, zonnepanelen op daken en warmtepompen.

¹³ In het recente voorstel voor een "Omnibusverordening" (COM (2016) 605) stelt de Commissie vereenvoudigde regels voor om de ESI-fondsen en het EFSI te combineren, wat de ontwikkeling van andere pasklare modellen en stramien mogelijk zou kunnen maken.

Op grond van deze ervaring zal de Commissie de ontwikkeling van **flexibele financieringsplatformen voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie** op nationaal of regionaal niveau ondersteunen. Deze platformen kunnen een volledige dienstverlening aanbieden waarbij lokale banken, financiële intermediairs, energiedienstverleningsbedrijven of andere entiteiten die investeringen groeperen in staat worden gesteld gunstige financieringsproducten te leveren aan een brede waaier van eindbegunstigden op het gebied waar het platform actief is¹⁴. Met name kunnen drie elkaar versterkende elementen worden geleverd aan de entiteiten die bereid zijn om portefeuilles van investeringen in duurzame energieoplossingen te financieren:

- grootschaligere EIB-schuldfinanciering via het Europees Fonds voor strategische investeringen ter vergroting van hun financieringscapaciteit (waarmee wordt bijgedragen tot een grotere focus op energieduurzame gebouwen in het kader van het Europees Fonds voor strategische investeringen 2.0);
- een risicodelingsmechanisme om het risico op investeringsportefeuilles in energieduurzame gebouwen te verminderen en eindbegunstigden gunstigere leningvoorwaarden te verschaffen. Dit kan worden gecombineerd met middelen die lokaal beschikbaar zijn, inclusief van de Europese structuur- en investeringsfondsen;
- technische expertise en bijstand voor het uitrollen van leningenprogramma's ontwikkeld in samenwerking met de Europese investeringsadvieshub, onder andere via faciliteiten zoals ELENA, JASPERS, fi-compass¹⁵, en andere nationale of regionale financieringsbronnen.

De Commissie zal met het oog op ondersteuning van de ontwikkeling van dit model en andere verwante instrumenten ten gunste van duurzame energie, nagaan of er mogelijkheden zijn om bestaande EU-middelen, bijvoorbeeld die voor technische bijstand, te herschikken.

- b. Energieprestatiecontracten:** Energieprestatiecontracten moeten als middel om openbare gebouwen energie-efficiënter te maken, een grotere rol toebedeeld krijgen. Zij zorgen voor een integrale benadering van renovatieprojecten, die de financiering, de uitvoering van de werkzaamheden en het energiebeheer omvat. In sommige gevallen maken zij het tevens mogelijk in efficiëntie te investeren zonder dat de overheidsschuld stijgt, wat van vitaal belang is voor de centrale overheid en plaatselijke en regionale besturen die zuinig met begrotingsmiddelen moeten omspringen, met name op het vlak van sociale huisvesting, ziekenhuizen en scholen. De regels voor overheidsinvesteringen en voor de statistische behandeling van renovatie van activa moeten evenwel transparant en duidelijk zijn om het investeren in de energie-efficiëntie van openbare activa te vergemakkelijken. Eurostat zal bekijken welke behandeling moet worden gereserveerd voor de impact van investeringen in verband met energie-efficiëntie op de overheidsschuld en het -tekort. De Commissie onderzoekt in nauwe samenwerking met de lidstaten

¹⁴ Deze platformen zullen ook een grotere zichtbaarheid verschaffen aan gefinancierde projecten met het oog op het verkrijgen van de procedurele en administratieve voordelen die het EFSI biedt.

¹⁵ fi-compass is een platform voor adviesdiensten inzake financieringsinstrumenten in het kader van de Europese structuur- en investeringsfondsen (ESIF), opgericht om ondersteuning te bieden aan ESIF-beheersautoriteiten en andere belanghebbende partijen in de vorm van praktische knowhow en leermiddelen betreffende financieringsinstrumenten. <https://www.fi-compass.eu/>

de impact van de overheidsboekhoudregels op de markt voor energieprestatiecontracten en zal haar richtsnoeren inzake de statistische behandeling van dergelijke partnerschappen vóór het eind van het voorjaar 2017 bijwerken.

- c. **Assistentie aan fondsbeheerders voor het structureren en inzetten van financieringsinstrumenten:** naast de steun in het kader van de Europese investeringsadvieshub, fi-compass of het netwerk voor energie- en beheersautoriteiten (EMA), zal de Commissie een reeks events organiseren om regionale capaciteit op te bouwen waarbij de belangrijkste besluitvormers en belanghebbenden worden betrokken. In november van dit jaar vond in Riga de eerste workshop plaats, gericht op de Oostzeeregio.
- d. Ook heeft de Commissie een gebruiksklaar (“off-the-shelf”) **model ontwikkeld om het aandeel van financieringsinstrumenten uit de Europese structuur- en investeringsfondsen te vergroten.** De lidstaten zijn actief in het opzetten van financieringsinstrumenten voor energie-efficiëntie, met name om het doel dat 20% van de ESIF via financieringsinstrumenten zou moeten worden gekanaliseerd naar investeringen in een koolstofarme economie, te verwezenlijken. Sommige lidstaten lopen wat dit betreft wat achterop en een grootschaliger gebruik van kant-en-klare oplossingen kan deze achterstand helpen wegwerken.

Parallel daarmee voorziet het wetgevingsvoorstel voor de richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen in maatregelen waarbij de **financiële prikkels uit overheidsmiddelen worden gekoppeld** aan de gerealiseerde energiebesparing.

Pijler II: Groepering van projecten en bijstand voor projectontwikkeling

Het welslagen van dit initiatief is afhankelijk van de aanwezigheid van een “pipeline” van bankwaardige projecten die de investeringsplatformen en financieringsinstrumenten voedt. Heel wat projectontwikkelaars (overheidsinstanties, particuliere ontwikkelaars of bedrijven) missen echter de nodige vaardigheden en capaciteit om ambitieuze bouwprojecten in verband met schone energie op te zetten, uit te voeren en te financieren. De Commissie zal daarom:

- a. **bestaande faciliteiten ter ondersteuning van projectontwikkeling¹⁶ op EU-niveau,** zoals ELENA, versterken in samenwerking met de Europese investeringsadvieshub. Het is de bedoeling het aantal investeringsmogelijkheden uit te breiden, de ontwikkeling van financieringsinstrumenten te ondersteunen, de afstand tot projectontwikkelaars, met name in Oost- en Centraal-Europa, te verkleinen, steden en lokale actoren nauwer hierbij te betrekken en de groepering en marktabsorptie van beloftevolle oplossingen die innovatieve technologieën, financieringsvormen en organisatiestrategieën in zich verenigen, te stimuleren. De Commissie zal het budget van de EU-bijstand voor projectontwikkeling optrekken van 23 miljoen euro in 2015 tot 38 miljoen euro per jaar met ingang van 2017. De verwachting is dat met dit budget voor 2016-2017 tot 3 miljard euro¹⁷ aan investeringen in energieduurzame gebouwen zal kunnen worden gemobiliseerd;

¹⁶ De ELENA-faciliteit en PDA vallen onder Horizon 2020.

¹⁷ Gebaseerd op het hefboomeffect van de faciliteiten ELENA en PDA EASME in het verleden.

- b. de lidstaten stimuleren om gespecialiseerde lokale of regionale loketten voor projectontwikkelaars op te richten** die het gehele traject voor gegadigden bestrijken, gaande van informatieverstrekking, technische bijstand, structurering en verstrekking van financiële steun, tot het monitoren van besparingen. Dankzij deze faciliteiten zouden er meer lokaal ontwikkelde projectpijplijnen moeten komen en hechte, betrouwbare partnerschappen met lokale actoren (zoals kmo's, financiële instellingen en energieagentschappen) om het aanbod van financiering en de vraag met elkaar in verbinding te brengen. De ontwikkeling en replicatie van deze unieke loketten zal op EU-niveau worden ondersteund door uitwisseling van goede praktijken via Manag'Energy¹⁸, financiering via Horizon 2020¹⁹, de EU-faciliteiten voor projectontwikkelingsbijstand of financiering uit de Europese structuur- en investeringsfondsen indien toepasselijk.

Parallel daarmee zal het voorstel om de energiebesparingsverplichtingen voor de lidstaten van artikel 7 van de energie-efficiëntierichtlijn te verlengen, eveneens een prikkel geven om kleinschalige projecten te groeperen.

Pijler III: Risicovermindering

Volgens financiële instellingen²⁰ is het noodzakelijk dat investeerders en financiers beter begrijpen wat de reële risico's en baten zijn van op markt- en prestatiegegevens gebaseerde investeringen in energieduurzame gebouwen. Fundamentele factoren zoals de geringere kans op wanbetaling bij leningen voor energiebesparing of de meerwaarde van activa als gevolg van een hoger energierendement moeten meer worden erkend door banken en tot uiting komen in de prijsstelling voor hun financieringsproducten. De ontwikkeling van specifieke financieringsproducten voor energieduurzame gebouwen is tevens van belang om de totstandkoming van een secundaire (herfinancierings-)markt te ondersteunen en de participatie van privékapitaal te vergroten. Om deze transformatie van de markt te ondersteunen:

- a. lanceert de Commissie een platform om het risico van investeringen in energie-efficiëntie te verkleinen** dat de technische en financiële prestaties publiceert van ruim 5000 Europese industriële en bouwprojecten voor energie-efficiëntie. Projectontwikkelaars, financiers en investeerders worden uitgenodigd om deze open databank aan te vullen en te profiteren van de benchmarkingfunctie en te leren van collega's.
- b. zal zij nauw samenwerken met publiek- en privaatrechtelijke financiële instellingen, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en sectordeskundigen aan een gezamenlijk kader voor het intekenen op investeringen in energieduurzame gebouwen.** Dit samen met de Energy Efficiency Financial Institutions Group¹¹ voor 2017 geplande initiatief zal financiële instellingen helpen om de belangrijkste baten in hun bedrijfspraktijk mee te nemen, de transactiekosten te verlagen en het

¹⁸ Manag'Energy zal het middelpunt zijn voor de meer dan 400 lokale en regionale energieagentschappen in Europa om hun capaciteit inzake financiering van energie-efficiëntie uit te bouwen en om hen in staat te stellen structuren op te zetten voor overkoepelende, geïntegreerde lokale/regionale benaderingen.

¹⁹ H2020, EE-23-2017, voor innovatieve financieringsregelingen, met name regelingen die steunen op projectaggregators of clearinghouses op regionaal of nationaal niveau.

²⁰ www.eefig.com

investeerdersvertrouwen te vergroten. Het zal tevens bijdragen tot het ontsluiten van de groene hypotheekmarkt.

Parallel daarmee zijn in het wetgevingsvoorstel voor de richtlijn betreffende de energieprestatie van gebouwen maatregelen opgenomen om privé-investeerders toegang te geven tot meer en betere informatie; dit omvat onder andere betrouwbaardere energieprestatiecertificaten voor gebouwen, het verzamelen van de feitelijke energieverbruiksgegevens van openbare gebouwen en de verdere ontwikkeling van langetermijnnactieplannen voor renovatie ter ondersteuning van investeringsbesluiten.

Daarnaast roept de Commissie ook een **EU-waarnemingspost Gebouwen** op om alle relevante informatie met betrekking tot de energierenovatie van gebouwen in de EU te centraliseren. Dit moet het ontwerpen, uitvoeren, monitoren en evalueren van beleidsmaatregelen en de ermee samenhangende financieringsinstrumenten ondersteunen.

2. De bouwsector

De Commissie zal betrokken actoren in de bouwsector uitnodigen om te bespreken welke uitdagingen en kansen investeringen in energieduurzame gebouwen bieden voor de sector en op welke manier deze verder kunnen worden bevorderd. Dit vormt een aanvulling op de werkzaamheden van het driepartijenforum op hoog niveau voor duurzaam bouwen in het kader van de Bouwstrategie 2020.

Met de Europese vaardighedenagenda²¹ heeft de Commissie actie ondernomen om knelpunten op het gebied van vaardigheden te helpen aanpakken. Op basis van de met de proefprojecten dit jaar opgedane ervaring zal de Commissie in 2017 een nieuwe reeks zogenaamde “blueprints” voor samenwerking op het gebied van vaardigheden binnen sectoren uitrollen; één daarvan betreft de bouwsector en focust op energie-efficiëntie en digitale vaardigheden. In dit verband zullen synergie-effecten worden gecreëerd met het EU-initiatief “Build Up Skills”, dat gericht is op bij- en nascholing van werknemers in de bouwsector op het vlak van energie-efficiëntie en technologische oplossingen voor hernieuwbare energie, de installatie ervan en het beheer²².

Nieuwbouw of opknappen van bestaande gebouwen om ze energie-efficiënter te maken, biedt een gelegenheid om bouw- en sloopmethoden opnieuw te bekijken en middelen efficiëntie in een breder perspectief te bezien. Als onderdeel van het pakket voor de circulaire economie zal de Commissie volgend jaar een EU-kader voorstellen om de algehele milieuprestaties van gebouwen te beoordelen. Een dergelijk kader moet worden gebruikt ter bevordering van de circulaire economie in de gebouwde omgeving, onder andere als referentie voor grootschalige toepassingsprojecten, de Europese structuur- en investeringsfondsen en nationale beleidsvorming en wetgeving. Voorts verkent de Europese Commissie mogelijkheden om steun te verlenen aan initiatieven ter bevordering van investeringen in nieuwe en/of innoverende recyclinginfrastructuur voor bouw- en sloopafval in regio's met een achterstand ten opzichte van de 70%-doelstelling van de kaderrichtlijn afvalstoffen inzake hergebruik, terugwinning en recycling tegen 2020. Dergelijke investeringen zouden kunnen worden gesteund via het Europees Fonds voor strategische investeringen. De oprichting van een

²¹ Mededeling “Een nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa: samenwerken ter versterking van het menselijk kapitaal, de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en het concurrentievermogen” (COM(2016) 381).

²² Initiatief gefinancierd uit de programma's Intelligente energie voor Europa en maatschappelijke Horizon 2020-uitdaging 3.

specifiek platform voor projecten op het vlak van de circulaire economie is bezig. Daarnaast heeft de Commissie een protocol opgesteld voor het beheer van bouw- en sloopafval dat betrokken actoren behulpzaam moet zijn bij het behandelen van afval op een ecologisch verantwoorde manier en het recyclingpotentieel ervan moet vergroten. Met het oog op de toekomst werkt de Commissie ook aan beginselen en voorschriften voor een duurzaam ontwerp van gebouwen die minder bouw- en sloopafval moeten opleveren en materiaalrecycling moeten vergemakkelijken. Al deze initiatieven zullen uiteindelijk helpen het energieverbruik en de kosten die verband houden met bouwmaterialen te drukken.

Het groei- en banenpotentieel van de bouwsector moet worden ontsloten door de werking van de markten te verbeteren. De resultaten van de geschiktheidcontrole met betrekking tot de bouw zullen worden gebruikt om de samenhang van de wetgeving op het gebied van de interne markt en van energie-efficiëntie te verbeteren. Zo moeten de eisen die voortvloeien uit verordeningen inzake ecologisch ontwerp waar zulks passend is worden verwerkt in de geharmoniseerde normen in het kader van de bouwproductenverordening die op dezelfde producten van toepassing zijn, zodat producenten één enkel kader hebben om hun producten te testen. Omdat de interne markt voor bouwproducten nog steeds gefragmenteerd is, is een proces van overleg met belanghebbenden aan de gang²³ dat eventueel binnen de termijn van deze Commissie zou kunnen leiden tot een herziening van de bouwproductenverordening.

De Europese Commissie zal innovatie blijven ondersteunen door de ontwikkeling van geavanceerde technologische producten en processen te stimuleren in het kader van het contractuele publiek-private partnerschap (cPPP) voor *energie-efficiënte gebouwen (EeB)*. Dit PPP moet de technologieën opleveren die nodig zijn om de duurzaamheid en het concurrentievermogen van de Europese bouwsector te vergroten²⁴.

Dit initiatief zou kunnen worden ondersteund met een intelligente aanbestedingsaanpak die vernieuwende koolstofarme oplossingen bevordert door middel van standaardiseringsinitiatieven vanuit het bedrijfsleven, zoals SustSteel²⁵. De uiteindelijke standaarden kunnen in de bouwsector worden toegepast om zijn duurzaamheidsdoelstellingen te verwezenlijken. Deze aanpak zou kunnen worden herhaald voor andere bouwproducten en zou de sector in staat moeten stellen zijn inspanningen te valoriseren en zijn producten doeltreffender te commercialiseren.

De nieuwe richtlijnen voor overheidsopdrachten (van kracht sinds voorjaar 2016) consolideren en optimaliseren alle bestaande instrumenten voor innovatie, namelijk functionele criteria, varianten, kwaliteitsoverwegingen in technische specificaties en gunningscriteria. De EU draagt ook bij aan innovatie in aanbestedingen via de Europese structuur- en investeringsfondsen en Horizon 2020. Dit heeft een aantal baanbrekende projecten opgeleverd. Een interessant voorbeeld is het grensoverschrijdende PAPIRUS-project (dat zich uitstrekt over Duitsland, Spanje, Italië en Noorwegen) dat erop gericht is om via overheidsopdrachten innoverende oplossingen voor duurzaam bouwen te bevorderen, implementeren en valideren, met de klemtoon op bijna-energieneutrale gebouwen. Voorts heeft de Commissie niet-bindende EU-criteria voor groene overheidsopdrachten voor

²³ Zoals aangekondigd in het verslag over de uitvoering van de bouwproductenverordening (referentie toevoegen).

²⁴ http://ec.europa.eu/research/industrial_technologies/energy-efficient-buildings_en.html.

²⁵ De staalindustrie werkt aan Europese normen voor duurzaam staal (SustSteel) op grond waarvan ondernemingen zouden kunnen certificeren dat hun staalproducten voor de bouwsector voldoen aan de vastgestelde eisen inzake de economische, ecologische en sociale aspecten van duurzaamheid.

ontwerp, bouw en beheer van kantoorgebouwen gepubliceerd die een reeks aanbevelingen bevatten voor het aanbesteden van groene, energiezuinige kantoorgebouwen²⁶.

Digitale technologieën hebben het potentieel om bouwprocessen en de exploitatie van gebouwen efficiënter te maken, en zodoende bij te dragen aan het bereiken van onze energiebesparingsdoelstellingen. Daarom steunt de Commissie het vaststellen van gemeenschappelijke beginselen en regels voor overheidsaanbestedingen om de kenmerken van gebouwen, waaronder hun energieprestaties, te digitaliseren (Building Information Modelling). In combinatie met de ontwikkeling van een gemeenschappelijk kader voor een digitaal bouwlogboek en specifieke acties ten behoeve van het kleine en middelgrote bedrijven vergemakkelijkt dit in aanzienlijke mate de uitwisseling van informatie en ondersteuning van de besluitvorming vóór, tijdens en na bouwprojecten, voorkomt dit een wildgroei van concurrerende nationale strategieën en werkt het kostenbesparend voor die bedrijven. Bovendien ziet de EU er overeenkomstig de Government Procurement Agreement van de WTO en bij bilaterale overeenkomsten op toe dat overheidsopdrachten transparant en via mededinging verlopen zonder discriminatie van goederen, diensten of leveranciers van de EU.

²⁶ SWD(2016) 180 final, EU GPP Criteria for Office Building Design, Construction and Management.